

Отже, система ставлень є не від'ємною складовою особистості, що визначає характер взаємодії індивіда з навколишнім середовищем. Ставлення індивіда обумовлені життєвим досвідом людини. Термін «ставлення» близький до поняття «атитюд» та «установка».

ЛІТЕРАТУРА:

1. А. Анастаси. *Психологическое тестирование* / А. Анастаси, С. Урбина . - 7е изд. – СПб.: Питер, 2009. – С. 422-423
2. Квин В. *Прикладная психология* / В. Квин – СПб.: Питер, 2001. – С. 547
3. Лазурский А.Ф. *Класификация личностей* / А.Ф. Лазурский – СПб., 1921. – С. 3-12.
4. Ломов Б.Ф. *Методологические и теоритические проблемы психологи* / Б.Ф. Ломов – М.: Наука, 1984. – С. 325 – 340.
5. Леонтьев А.Н. *Избранные психологические произведения* / А.Н. Леонтьев – М.: Педагогика. 1983 С. 281 – 288.
6. Платонов К.К. *Краткий словарь системы психологических понятий* / К.К. Платонов – М.: Высш. Шк., 1984. – 174с.
7. Приходько Ю.О. *Психологічний словник – довідник Навч. Посіб.* / Ю. О. Приходько, В.І. Юрченко – К.: Каравела, 2012 С. 191 – 193.
8. Старовойтенко Е.Б. *Жизненные отношения личности* / Е. Б. Старовойтенко К.: Лыбидь, 1992. – 216с.

Черета І.С.

УКРАЇНА НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПОСЛУГ

Анотація

В статті досліджується міжнародна торгівля послугами, яка є одним з найбільш швидко зростаючих секторів світового ринку. Аналізується географічний розподіл торгівлі послугами, місце України на світовому ринку послуг

Міжнародна торгівля послугами є комплексом різноманітних видів економічної діяльності. Класифікація послуг - це складна проблема. Наприклад в країнах ОЕСР і публікаціях ЮНКТАД послуги поділені на п'ять категорій: 1) фінансові; 2) інформаційні (комунікаційні); 3) професійні (виробничі); 4) туристичні; 5) соціальні.

На практиці сьогодні широко використовується класифікація послуг, запропонована МВФ: 1) морські перевезення; 2) інші види транспорту; 3) подорожі; 4) інші приватні послуги; 5) інші офіційні послуги.

Ринок послуг — це розгалужена система вузьконаціональних ринків, зокрема ринку транспортних послуг, комунікації, комунального обслуговування, громадського харчування, туристично-рекреаційних послуг. Готельний бізнес, страхові та фінансові послуги, агентські та брокерські послуги, торгівля ліцензіями і патентами, «ноу-хау», інжиніринг, лізингові послуги та інші формують комплекс послуг, які пропонуються на ринку.

Міжнародна статистика свідчить, що ринок послуг є одним із найбільших швидко зростаючих секторів світового ринку, торгівля послугами розвивається більш швидкими темпами, ніж зовнішня торгівля загалом. На це існує багато причин. Серед найважливіших слід назвати зростаючу взаємозалежність економік країн, все більшу цілісність і єдність світового господарства, в основі яких - посилення відкритості національних ринків, поглиблення міжнародного поділу і кооперації праці. Останні досягнення в галузі техніки і технології, зокрема, революція в галузі напівпровідникової технології та її використання у телекомунікаційній сфері, що дало можливість передавати необмежений обсяг інформації. Різке зниження транспортних витрат збільшило ступінь мобільності виробників і споживачів послуг, нові форми й засоби супутникового зв'язку та відеотехніки в ряді випадків дають змогу взагалі відмовитися від особистого спілкування продавця і покупця.

Що стосується географічного розподілу торгівлі послугами, то лідерами тут є вісім найбільш розвинутих країн на які припадає 70% світового експорту і понад 50% їх імпорту. А на чотири з них, а саме США, Велику Британію, Німеччину і Францію припадає 45% усього світового експорту послуг. Майже абсолютними споживачами на ринку послуг є країни, що розвиваються, за винятком хіба що кількох «нових індустріальних країн», особливо чотирьох «малих драконів» Азії (Південна Корея, Тайвань, Гонконг, Сінгапур), які демонструють швидке зростання експорту.

Велику вагу в структурі ринку послуг мають туристичні й транспортні послуги, на які припадає приблизно 25% світової торгівлі послугами. Японії належить найбільший у світі торговельний флот, далі йдуть такі країни, як Велика Британія, Ліберія, Німеччина та Норвегія. Лідерами у сфері сухопутного транспортування перевезень і туризму є США, Велика Британія та Франція.

Країни Центральної та Східної Європи, СНД, в тому числі й Україна, мають всі можливості для розвитку потужного сектора послуг, передусім у галузях сухопутного транспорту, судноплавства, рекреаційних послуг, туристичного та готельного бізнесу. Але через брак коштів на переобладнання матеріально-технічної бази та створення нових основних фондів у цих сферах, експортна виручка від сектора послуг незначна, якщо зважити на потенціал цих країн.

За 2010 рік обсяг експорту послуг становив 11636,6 млн. дол. США і збільшився по відношенню до 2009р. на 21,2%, обсяг імпорту становив

• млн. дол. і зріс на 5,2%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами становило 6196,3 млн. дол. (за 2009 р. - 4424,8 млн. дол.).

Зовнішньоторговельні операції послугами проводились з партнерами 217 країн світу.

Найбільшу питому вагу в загальному обсязі українського експорту становили транспортні (67,1%), різні ділові, професійні та технічні (12,7%) послуги.

Порівняно з 2009 р. експорт послуг збільшився на 2038,3 млн. дол., у т.ч. за рахунок збільшення обсягів послуг трубопровідного транспорту - на

1253,7 млн. дол. (на 59,6%), різних ділових, професійних та технічних послуг - на 247,6 млн. дол. (на 20,2%), залізничного транспорту - на 216,2 млн. дол. (17,4%), фінансових послуг - 103,6 млн. дол. (на 27,9%), послуг з подорожей - на 81,4 млн. дол. (на 27,2%), повітряного транспорту - на 66,7 млн. дол. (на 6%), комп'ютерних послуг - на 56,2 млн. дол. (на 20,2%), інших ділових послуг - на 27,7 млн. дол. (на 27,8%), роялті та ліцензійних послуг - на

26,9 млн. дол. (у 2,8 рази), послуг зв'язку - на 23,8 млн. дол. (на 7,4%) та будівельних послуг - на 15 млн. дол. (на 12,1%).

Одночасно зменшилися обсяги послуг морського транспорту — на 41,2 млн. дол. (на 3,2%), страхових - на

20,7 млн. дол. (на 25,5%), державних послуг - на 12,7 млн. дол. (у 6,7 рази).

Експорт послуг до країн СНД становив 48% від загального обсягу експорту, до країн Європейського Союзу - 26,8%.

Основною країною-партнером залишається Російська Федерація, на яку припадає 5146,1 млн. дол. (44,2% від загального обсягу експорту послуг).

Обсяг послуг, наданих країнам СНД, збільшився порівняно з минулим роком на 1757,1 млн. дол. (на 45,9%), за рахунок збільшення експорту послуг до Російської Федерації - на 1678 млн. дол. (на 48,4%), Білорусі - на 46,1 млн. дол. (на 54%) та Туркменістану - на 43,2 млн. дол. (на 63,4%).

При цьому, зменшилися обсяги експорту послуг до Казахстану – на млн. дол. (на 14,5%) та Азербайджану - на 2,9 млн. дол. (на 10,3%).

Обсяг послуг, наданих іншим країнам світу, збільшився порівняно з 2009р. на 281,2 млн. дол. (на 4,9%), в т.ч. Угорщині - на 155,6 млн. дол. (у рази), Швейцарії - на 125,6 млн. дол. (на 41,4%), Сполученим Штатам Америки - на 121 млн. дол. (на 26,4%), Панамі — на 49,9 млн. дол. (на 42,2%), Франції - на 34,8 млн. дол. (на 39,4%), Белізу - на 20,1 млн. дол. (на 61,3%).

Найсуттєвіші зменшення спостерігалися в експорті до Кіпру – на 46,6 млн. дол. (на 10,1%), Віргінських Островів (Британських) – на млн. дол. (на 18,6%), Німеччини - на 40,3 млн. дол. (на 10,7%), Канади – на млн. дол. (на 24,5%), Люксембургу - на 27,3 млн. дол. (у 6,9 рази), Індії - на 23,8 млн. дол. (на 43,3%), Туреччини - на 23,1 млн. дол. (на 13%).

Найбільшу питому вагу в загальному обсязі українського імпорту послуг склали транспортні (21,1%), фінансові (19,9%), різні ділові, професійні та технічні послуги (15,7%) та державні послуги, які не віднесені до інших категорій (11,3%).

Імпорт послуг до України збільшився порівняно з 2009р. на 266,8 млн. дол. за рахунок зростання обсягів отриманих державних послуг – на млн. дол. (на 33,6%), роялті та ліцензійних послуг - на 152,5 млн. дол. (на 58,8%), повітряного транспорту - на 92,1 млн. дол. (на 27,2%), інших ділових послуг - на 73,1 млн. дол. (на 45,8%), послуг з подорожей - на 62,1 млн. дол. (на 21 >9%), послуг приватним особам та послуг в галузі культури та відпочинку - на 50,9 млн. дол. (на 35,5%), залізничного транспорту - на 34,5 млн. дол. (на 8,1%). При цьому значне зменшення спостерігалось у фінансових — на млн. дол. (на 17,8%), будівельних - на 53,7 млн. дол. (на 33,8%), різних ділових, професійних та технічних - на 40 млн. дол. (на 4,5%), страхових послугах - на 34,9 млн. дол. (на 25,2%) та послугах зв'язку - на 30,4 млн. дол. (на 19,5%).

Імпорт послуг з країн СНД становив 17,2% від загального обсягу імпорту, з країн Європейського Союзу - 54%.

Обсяг послуг, одержаних з країн СНД, збільшився порівняно з 2009р. на 148,1 млн. дол. (на 18,8%), у т.ч. з Російської Федерації - на 130,2 млн. дол. (на 19,8%) та Білорусі - на 19,4 млн. дол. (на 44,4%). Одночасно зменшилися обсяги послуг, отриманих з Казахстану - на 8,6 млн. дол. (на 28,1%).

Імпорт послуг з інших країн світу збільшився на 118,7 млн. дол. (на 2,7%). Збільшилися обсяги послуг, одержаних з Кіпру - на 145,1 млн. дол. (на 21,7%), СІПА - на 72,4 млн. дол. (на 24,2%), Віргінських Островів (Британських) - на 64,7 млн. дол. (у 3,4 рази), Туреччини - на 44 млн. дол. (на 24,7%), Португалії - на 43,2 млн. дол. (у 5,1 рази), Швеції - на 30,1 млн. дол. (на 23,4%). При цьому, зменшилися обсяги з Австрії - на 88,2 млн. дол. (на 38,6%), Франції — на 78,7 млн. дол. (на 26%), Сполученого Королівства - на 67,6 млн. дол. (на 10,3%), Німеччини - на 51,3 млн. дол. (на 14,2%), Македонії - на 44 млн. дол. (у 8,2 рази), Чеської Республіки - на 28,9 млн. дол. (на 43%).

Підсумовуючі сказане, можна зробити висновок, що торгівля послугами в Україні розвивається динамічно, в якій протягом останнього часу зберігається позитивне сальдо. Домінуючою статтею в експорті є транспортні послуги. Другу позицію займають ділові, професійні, технічні та державні послуги. В імпорті України лідирують транспортні послуги, зв'язку, ділові, професійні та Технічні послуги.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Костенко Н. Геоекономічний вимір залучення країн й глобальну торгівлю // *Економіст* - 2011, № 1.
2. Кришук В. Кредитно-фінансові інструменти стимулювання експорту в Україні // *Економіка в Україні*; ^ 2010, №2.
3. Підлісний П. Передумови організації мультимодальних перевезення вантажів вітчизняними операторами на міжнародному ринку транспортних послуг // *Економіст*. – 2011 – №10.
4. Зовнішня торгівля України послугами за 2010 рік // *Експрес випуск. Державний комітет статистики України*. 15.02.2011р., №27.